

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
YAYINLARI
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY

OLBA XXVIII (Ayrıbasım / Offprint)

KAAM YAYINLARI

OLBA

XXVIII

© 2020 Mersin Üniversitesi/Türkiye

ISSN 1301 7667

Yayıncı Sertifika No: 18698

OLBA dergisi;

ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO, PROQUEST

ve

TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) Kısaltmalar Dizini'nde 'OLBA' şeklinde yer almaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir. Makalelerdeki görüş, düşünce ve bilimsel değerlendirmelerin yasal sorumluluğu yazarlara aittir.

The articles are evaluated by referees. The legal responsibility of the ideas, opinions and scientific evaluations are carried by the author.

OLBA dergisi, Mayıs ayında olmak üzere, yılda bir kez basılmaktadır.

Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.

Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.

It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.

Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu takdirde basılacaktır.

Articles should be written according to the formats mentioned in the following web address.

Redaktion: Doç. Dr. Deniz Kaplan

OLBA'nın yeni sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:

Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül

Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Çiftlikköy Kampüsü, 33342 Mersin - TURKEY

Diğer İletişim Adresleri

Other Correspondance Addresses

Tel: +90 324 361 00 01 • 14730 / 14734

Fax: +90 324 361 00 46

web mail: www.kaam.mersin.edu.tr

www.olba.mersin.edu.tr

e-mail: sdurugonul@gmail.com

Baskı / Printed by

Sonsöz Gazetecilik, Matbaacılık, Rek. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.

İvedik Mah. Matbaacılar Sit. 1341. Cad. No: 56-58 İvedik OSB - Yenimahalle / ANKARA

Tel: +90 312 394 57 71 Fax: +90 312 394 57 74 • Sertifika No: 18698

Grafik / Graphic

Digilife Dijital Basım Yay. Tan. ve Org. Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Güvenevler Mah. 1937 Sk. No.33 Yenişehir / MERSİN

Tel: +90 324 231 14 16 • www.digilifemersin.com

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM) YAYINLARI-XXVII

MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY (KAAM)-XXVIII

Editörler

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS
Deniz KAPLAN

OLBA Bilim Kurulu

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Marion MEYER (Viyana Üniversitesi)
Prof. Dr. Susan ROTROFF (Washington Üniversitesi)
Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. İ. Hakan MERT (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Eda AKYÜREK-ŞAHİN (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Yelda OLCAY-UÇKAN (Anadolu Üniversitesi)

MERSİN

2020

İçindekiler / Contents

A. Tuba Ökse Yukarı Dicle Havzası – Ambar Çayı Vadisi Yerleşim Tarihi (<i>Upper Tigris Region - Settlement History of the Ambar Çay Valley</i>)	1
Hamza Ekmen – F. Gülden Ekmen – Ali Güney İnönü Cave: New Results of the Early Iron Age Culture in the Western Black Sea Region (<i>İnönü Mağarası: Batı Karadeniz Bölgesi Erken Demir Çağı Kültürüne İlişkin Yeni Sonuçlar</i>)	35
Deniz Kaplan – Serra Durugönül Head of a Kouros from the Hinterland of Tarsus Belonging to the Period of the Syennesis Dynasty (<i>Tarsus Hinterland'ından Syennesis Hanedanlığı Dönemi'ne Ait Bir Kouros Başı</i>).....	57
Elçin Doğan Gürbüzler Terracotta Figurines from the Temple of Aphrodite at Aphrodisias (<i>Aphrodisias Aphrodite Tapınağı'ndan Ele Geçen Pişmiş Toprak Figürinler</i>)	69
Ahmet Mörel A Young Dionysos-Satyr Group from Akkale (Rough Cilicia) (<i>Akkale'den (Dağlık Kilikia) Bir Genç Dionysos-Satyr Grubu</i>)	99
Ulus Tepebaş Tarsus Hinterlandı'ndan Büstlü Bir Lahit (<i>A Sarcophagus with Busts from the Hinterland of Tarsus</i>)	115
Zeliha Gider-Büyüközer Knidos Dorik Stoa (Sostratos?): Stilistik Değerlendirme (<i>Knidos Doric Stoa (Sostratos?): Stylistic Evaluation</i>)	131
Aytekin Büyüközer Knidos Kent Surları: Kap Krio Savunma Sistemi ve 56 Numaralı Kule (?) (<i>The Fortification of Knidos: Defence System of Cape Crio and Tower 56 (?)</i>) .	165
Erdoğan Aslan – Uğurcan Orhan – L. Ufuk Erdoğan Aslanlı Burun ve Kap Krio Sualtı Araştırmaları (<i>Underwater Researches of Cape Aslan and Cape Crio</i>)	207

Gökhan Coşkun – Erkan Alkaç Seyitömer Höyük’de Ele Geçen Mühürlü Amphora Kulpları (<i>Stamped Amphora Handles from Seyitömer Höyük</i>)	243
Rahşan Tamsü-Polat – Nurten Kanbur Yeni Araştırmalar Işığında Midas Kale Phryg Seramikleri (<i>Phrygian Potteries of the Midas Fortress in the Light of New Researches</i>)	263
Hatice Körsulu Sinabiç’tan (Dalisandos?) Hellenistik ve Roma Dönemi Seramikleri (<i>Hellenistic and Roman Period Pottery from Sinabiç (Dalisandos?)</i>)	295
Handegül Canlı Philadelphia’dan (Isauria) Nadir Bir Buluntu: Silindirik Asma Kilit (<i>A Rare Find from Philadelphia (Isauria): Cylindrical Padlock</i>).....	339
Jon C. Cubas Diaz Korasion: Eine unsichtbar gewordene kilikische Kleinstadt (<i>Korasion: Görünmez Hale Gelen Bir Kilikia Kasabası</i>)	351
Ertekin Doksanaltı Knidos ‘Liman Caddesi’ Geç Antik Dönem Atölye/Dükkan ve Buluntuları (<i>Late Antiquity Workshop/Shop and Findings from Knidos’ “Harbor Street”</i>)	377
Ülkü Kara A Group of One-Handled “Sardis Type” Amphorae from the Excavations at Küçükçekmece Lake Basin (Bathonea ?) (<i>Küçükçekmece Göl Havzası Arkeolojik Kazıları’ndan (Bathonea ?) “Sardis Tip” Olduğu Düşünülen Bir Grup Tek Kulplu Amphora</i>)	421
Şener Yıldırım Side Müzesi’nden Champlévé Tekniğinde Bezenmiş Erken Bizans Dönemi Levhaları (<i>Early Byzantine Plates Decorated with Champlévé Technique in the Side Museum</i>)	439
Güray Ünver A New Honorary Inscription From Knidos (<i>Knidos’tan Yeni Bir Onurlandırma Yazıtı</i>).....	463
Ahmet Tolga Tek Antik ve Orta Çağ Kaynaklarında, Yazıtlarda ve Sikke Basımları ile Podalia (<i>Podalia in Ancient and Medieval Sources, Inscriptions and its Coinage</i>).....	477

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
BİLİMSEL SÜRELİ YAYINI 'OLBA'

Amaç

Olba süreli yayını; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu'ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Arkeolojik çalışmalarda sadece belli bir alan veya bölge ile sınırlı kalmaksızın 'Eski Çağ Bilimleri'ni birbirinden ayırmadan ve bir bütün olarak benimseyerek bilim dünyasına değerli çalışmaları sunmayı amaçlamaktadır.

Kapsam

Olba süreli yayını Mayıs ayında olmak üzere yılda bir kez basılır. Yayınlanması istenilen makalelerin en geç her yıl Kasım ayı sonunda gönderilmiş olması gerekmektedir.

1998 yılından bu yana basılan Olba; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu'ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji (ile Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri), Eskiçağ Tarihi, Nüvizmatik ve Erken Hıristiyanlık Arkeolojisi alanlarında yazılmış makaleleri kapsamaktadır.

Yayın İlkeleri

1. a- Makaleler, Word ortamında yazılmış olmalıdır.
b- Metin 10 punto; özet, dipnot, katalog ve bibliografya 9 punto olmak üzere, Times New Roman (PC ve Macintosh) harf karakteri kullanılmalıdır.
c-Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
d-Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi ya da italik) kullanılmamalıdır.
2. Noktalama (tireler) işaretlerinde dikkat edilecek hususlar:
 - a) Metin içinde her cümlelerin ortasındaki virgülden ve sonundaki noktadan sonra bir tab boşluk bırakılmalıdır.
 - b) Cümle içinde veya cümle sonunda yer alan dipnot numaralarının herbirisi noktalama (nokta veya virgül) işaretlerinden önce yer almalıdır.

c) Metin içinde yer alan “fig.” ibareleri, parantez içinde verilmeli; fig. ibaresinin noktasından sonra bir tab boşluk bırakılmalı (fig. 3); ikiden fazla ardışık figür belirtiliyorsa iki rakam arasına boşluksuz kısa tire konulmalı (fig. 2-4). Ardışık değilse, sayılar arasına nokta ve bir tab boşluk bırakılmalıdır (fig. 2. 5).

d) Ayrıca bibliyografya ve kısaltmalar kısmında bir yazar, iki soyadı taşıyorsa soyadları arasında boşluk bırakmaksızın kısa tire kullanılmalıdır (Dentzer-Feydy); bir makale birden fazla yazarlı ise her yazardan sonra bir boşluk, ardından uzun tire ve yine boşluktan sonra diğer yazarın soyadı gelmelidir (Hagel – Tomaschitz).

3. “Bibliyografya ve Kısaltmalar” bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha ya da resim) sıralamasına sadık kalınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliyografya (Makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inchriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, lev. LIV-LVII.

Dipnot (kitaplar ve makaleler için)

Richter 1977, 162, res. 217.

Diğer Kısaltmalar

age.	adı geçen eser
ay.	aynı yazar
vd.	ve devamı
yak.	yaklaşık
v.d.	ve diğerleri
y.dn.	yukarı dipnot
dn.	dipnot
a.dn.	aşağı dipnot
bk.	Bakınız

4. Tüm resim, çizim ve haritalar için sadece "fig." kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. (Levha, Resim, Çizim, Şekil, Harita ya da bir başka ifade veya kısaltma kesinlikle kullanılmamalıdır).

5. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
6. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır.
7. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla 20 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
8. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca yazılabilir. Türkçe yazılan makalelerde yaklaşık 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce yada Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise en az 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet bulunmalıdır. Makalenin her iki dilde de başlığı gönderilmelidir.
9. Özeti altında, Türkçe ve İngilizce veya Almanca olmak üzere altı anahtar kelime verilmelidir.
10. Metin, figürler ve figürlerin dizilimi (layout); ayrıca makale içinde kullanılan özel fontlar 'zip'lenerek, We Transfer türünde bir program ile bilgisayar ortamında gönderilmelidir; çıktı olarak gönderilmesine gerek yoktur.
11. Figürlerde çözünürlük en az 300 dpi; format ise tif veya jpeg olmalıdır.

MERSIN UNIVERSITY
‘RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY’
JOURNAL ‘OLBA’

Scope

Olba is printed once a year in May. Deadline for sending papers is the end of November each year.

The Journal ‘Olba’, being published since 1998 by the ‘Research Center of Cilician Archeology’ of the Mersin University (Turkey), includes original studies done on prehistory, protohistory, classical archaeology, classical philology (and ancient languages and cultures), ancient history, numismatics and early christian archeology of Asia Minor, the Mediterranean region and the Near East.

Publishing Principles

1. a. Articles should be written in Word programs.
 - b. The text should be written in 10 puntos ; the abstract, footnotes, catalogue and bibliography in 9 puntos ‘Times New Roman’ (for PC and for Macintosh).
 - c. Footnotes should take place at the bottom of the page in continuous numbering.
 - d. Titles within the article should be written in small letters and be marked as bold. Other choices (big letters, underline or italic) should not be used.
2. Punctuation (hyphen) Marks:
 - a) One space should be given after the comma in the sentence and after the dot at the end of the sentence.
 - b) The footnote numbering within the sentence in the text, should take place before the comma in the sentence or before the dot at the end of the sentence.
 - c) The indication fig.:
 - *It should be set in brackets and one space should be given after the dot (fig. 3);
 - *If many figures in sequence are to be indicated, a short hyphen without space between the beginning and last numbers should be placed (fig. 2-4); if these are not in sequence, a dot and space should be given between the numbers (fig. 2. 5).

- d) In the bibliography and abbreviations, if the author has two family names, a short hyphen without leaving space should be used (Dentzer-Feydy); if the article is written by two or more authors, after each author a space, a long hyphen and again a space should be left before the family name of the next author (Hagel – Tomaschitz).
3. The ‘Bibliography’ and ‘Abbreviations’ should take part at the end of the article. The ‘Abbreviations’ used in the footnotes should be explained in the ‘Bibliography’ part. The bibliography used in the footnotes should take place as abbreviations and the following order within the abbreviations should be kept: Name of writer, year of publishment, page (and if used, number of the illustration). This rule should be applied even if a publishment is used only once.

Bibliography (for books):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliography (for articles):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, pl. LIV-LVII.

Footnotes (for books and articles):

Richter 1977, 162, fig. 217.

Miscellaneous Abbreviations:

op. cit.	in the work already cited
idem	an author that has just been mentioned
ff	following pages
et al.	and others
n.	footnote
see	see
infra	see below
supra	see above

4. For all photographs, drawings and maps only the abbreviation ‘fig.’ should be used in continuous numbering (remarks such as Plate, Picture, Drawing, Map or any other word or abbreviation should not be used).
5. Photographs, drawings or maps taken from other publications are in the responsibility of the writers; so the sources have to be mentioned.
6. A list of figures should take part at the end of the article.

7. The text should be within the remarked formats not more than 20 pages, the drawing and photographs 10 in number.
8. Papers may be written in Turkish, English or German. Papers written in Turkish must include an abstract of 500 words in Turkish and English or German. It will be appreciated if papers written in English or German would include a summary of 500 words in Turkish and in English or German. The title of the article should be sent in two languages.
9. Six keywords should be remarked, following the abstract in Turkish and English or German.
10. Figures should be at least 300 dpi; tif or jpeg format are required.
11. The article, figures and their layout as well as special fonts should be sent by e-mail (We Transfer).

PHILADELPHIA'DAN (ISAURIA) NADİR BİR BULUNTU: SİLİNDİRİK ASMA KİLİT

Handegül CANLI *

ABSTRACT

A Rare Find From Philadelphia: Cylindrical Padlock

Numerous archaeological finds were recovered from a pit in the necropolis of the ancient city of Philadelphia. Studies show that the context is a votive pit consisting of finds showing a planned sequence. The cylindrical padlock, which is one of many metal finds in this pit is a rare type of lock which is similar to the ones found in European contexts. Other examples have missing fragments and therefore can not be evaluated in detail. The Philadelphia find is a cylindrical padlock and it was recovered as a whole with its key on it. In this study, the cylindrical padlock which is the context find will be evaluated, based on similar examples.

Keywords: Isauria, Philadelphia, Roman Empire Period, metal finds, lock parts, cylindrical lock, key.

ÖZ

Philadelphia antik kenti nekropolisinde, bir çukur içerisinde sayısız arkeolojik buluntu ele geçmiştir. Yapılan çalışmalar kontekstin planlı bir dizilim gösteren buluntulardan oluşan bir adak çukuru olduğunu gösterir. Bu çukur içerisindeki çok sayıda metal buluntudan biri olan ve bu çalışmanın konusunu oluşturan silindirik asma kilit, nadir bir kilit türü olup, benzerlerine Avrupa kontekstlerinde rastlanır. Küçük Asya sınırlarında bugüne kadar yalnızca Sardeis ve Zeugma'dan ele geçer. Diğer örneklerin parçaları eksiktir ve bu nedenle detaylı değerlendirmeleri yapılamamıştır. Philadelphia buluntusu silindirik asma kilit kontekst buluntusu olup, üzerindeki anahtar ile bir bütün olarak ele geçmiştir. Bu çalışma kapsamında benzer örneklerinden yola çıkılarak kontekst buluntusu olan silindirik asma kilit değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Isauria, Philadelphia, Roma İmparatorluk Dönemi, metal buluntu, kilit aksamı, silindirik kilit, anahtar.

* Dr. Handegül CANLI, Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Çiftlikköy Kampüsü, Yenişehir/MERSİN. E-posta: handegulcanli@gmail.com. Orcid No: 0000-0003-4455-3961
Bu eseri yayınlamam için şahsıma vermiş olan Dr. Öğr. Üyesi Ercan Aşkın'a ve bu çalışmanın oluşmasında destek olan sayın hocam Prof. Dr. Serra Durugönül'e teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma kapsamında Isauria Bölgesi'nde bulunan Philadelphia'nın (Ermenek/Gökçeseki)¹ nekropolisinde yürütülen kazı çalışmaları sırasında bir çukur içerisinden (fig. 1) gelen silindir formlu asma kilidin tipolojisi ve Küçük Asya'da bugüne kadar yalnızca iki örneği olan nadir bir buluntu olmasının anlamı üzerinde durulacaktır.

Gökçeseki köyü sınırları içerisinde yer alan kalıntı sahasında 2015 yılında yürütülen kazı çalışmaları sırasında yan yana iki podyum ortaya çıkarılmıştır. Üç basamaklı olan bu podyumların bir tanesinde dört adet, bir tanesinde de üç adet olan lahit sırası bulunmaktadır. Bu podyumların arka tarafında da ayrı bir podyum üzerinde bağımsız duran bir adet lahit vardır. Basamaklı podyumun batı kenarına yaslanmış bir şekilde 10,50 x13,70 m boyutlarında, 80 cm derinliğindeki çukur içerisinden çok sayıda seramik, heykel parçası, figürin, sikke, metal ve kemik obje, cam kap parçaları gibi farklı çeşitlilikteki ve çok sayıdaki arkeolojik buluntu ortaya çıkarılmıştır². Bu çalışmada değerlendirilecek olan silindirik kilit de bu buluntuların olduğu çukurdan ele geçmiştir.

Roma İmparatorluk Dönemi'nden yüzyıllar önce dahi, nesnelere ve belgeleri korumak için mühürler kullanılmaktaydı³. Ne kil ne de balmumu mühür baskılar, tek başlarına yeterli gelmemiş olacaktır ki⁴, Roma İmparatorluk Dönemi'nde bunlara bir de mühür kutuları eklenmiş⁵, hatta devam eden güvenlik ihtiyacı nedeniyle bunların yanı sıra asma kilidin icadı ile, taşınabilir güvenlik kavramı ortaya çıkmıştır.

Latince, anahtar sözcüğü için *clavis* kullanılırken, *sera* veya *claustrum* bir kilidi ifade eder. Benzer şekilde, modern Yunanca'da bir anahtar için *κλεις* kelimesi kullanılır, ancak kilit için birkaç kelime vardır: *μοχλός*, *θύρας*, *όχεύς*. Kilit ve anahtar ifadeleri antik metinlerde çoğunlukla bir metafor veya alegori olarak da kullanılır. Örneğin Ovidius, gelecek bir ifadeyi vurgulamak için düzyazısında "*clavigerum verbis adloquor ipse deum*" yani "tanrıların anahtar kelimeleri" ifadesini kullanmaktadır⁶.

Antik metinlerde kilit aksamlarıyla ilgili bilgiler sınırlı olsa da kazılarda farklı tip- te kilit ve anahtarlar bulunmuştur. Çoğunlukla kilit mekanizmasının parçaları dağınık halde veya yalnızca anahtar olarak ele geçer ve bu buluntu grubu çoğunlukla göz ardı edilir. Oysaki önemli bir gruptur ve sahibinin adının bulunduğu bazı yazıtlı anahtar örnekleri dahi ele geçmiştir⁷. Kilit aksamı ve anahtarlar, sivil ve askeri yerleşimlerin arkeolojik kazılarında konut kapıları ya da kutu ve sandıklarla ilişkili olarak sıklıkla

1 Philadelphia adı IV. Antiochos ile bağlantılıdır. İS 38 yılında Caligula, Cilicia Tracheia ile Lycaonia'nın bir kısmını Kommagene kralı IV. Antiochos'a verir. Sonrasında IV. Antiochos kenti kurarak eşi (ve/veya) kızkardeşi Iotape Philadelphos'un adını verir (Ramsay 1960, 414; Hild – Hellenkemper 1990, 378; Ruge 1938, 2093, RE19/2; Magie 1950, 550).

2 Aşkın v.d. 2016, 357.

3 Still 1995, 26-27.

4 Lucianus mühürün ısıtılarak iğne ile kırılmadan açılabilirdiğini aktarmıştır. Bk. Lucianus, Alexandros, Yeudomautiox, 21.

5 Canlı 2019, 67-68.

6 Pace 2014, 28.

7 Pace 2014, 52, Fig. 7.

karşılaşılan buluntular arasındadır. Kilit aksamaları metal malzemeden üretildiğinden, korozyon nedeniyle aşınmış olarak ele geçmektedirler ve bu durum mekanizmanın anlaşılmasını güçleştirmektedir. Birbirine kaynayarak bağlanan buluntunun mekanizması çoğu durumda x-ray görüntüleme ile anlaşılmaktadır.

Tüm olarak ele geçmeseler de, kilitler hakkında temel bilgiyi, bulunan parçalardan elde etmek mümkündür. Tipoloji, biçim ve işlevde bir birlik takip edilemese de kilidin işlevi tamamen anahtarın formuna bağlı olduğu için bu konuda anahtarlar yardımcı olabilmektedirler. Bir anahtar sadece belirli bir kilit için hazırlanmıştır. Kilit aynası, pimi, kancası, dış kilit veya iç kilit parçaları, farklı boyut ve formda anahtarlar Antik Dönem'de, günümüzde de olduğu gibi ahşaba yerleştirilerek kullanılmışlardır. Bu nedenle elimize yalnızca metal olan mekanizma geçmektedir.

Asma kilitler, tasarımları için standart bir form izlemez ve ısmarlama nesnelere olarak yapılmış gibi görünür. Asma kilidin gövdesi (kilit kutusu) genellikle silindirik veya dörtgen şeklindedir. Antropomorfik ve zoomorfik formlara sahip örnekler de vardır ki, bu tasarımlara sahip olanlar kesinlikle sosyal bir alandaki işlevlerinin ayırt edici kalitesini gösterir. Bunlar halka açık yerlerde kullanılmış olması muhtemel asma kilitlerdir. Bu tür kilitler, dekoratif bir kilitleme mekanizması sağlayacak kadar zengin kişiler tarafından yaptırılan ısmarlama nesnelere. Bir zincir ile ele geçen örneklerden de yola çıkılarak asma kilitlerin büyük boyutlu olanlarının Roma İmparatorluk Dönemi'nde suçluların ve kölelerin bağlandığı prangalara ait olabileceği ile ilgili öneriler bulunmaktadır⁸. Kilit ve anahtarlar, dini ritüelin bir parçası olarak da değerlendirilir⁹.

Sayırsız Roma İmparatorluk Dönemi anahtarı, ait oldukları kilitlerinden bağımsız olarak ele geçmektedir. Kilit aksamalarında kilit ile birlikte ele geçen anahtarlar önemlidir, çünkü bunların kullanımı hakkında fikir vermektedirler¹⁰. Anahtarın shaft ve ucu kilit mekanizmasının şekline ve yapısına uygun olmalıdır; anahtarın doğrudan işlevsel kullanımını bize göstermesi açısından önem taşır. Genellikle anahtarın kasmağının hemen altında bulunan kavrama ve boyun, kullanım sırasında tutulan sap alanı olarak tanımlanır. Kavrama adı, tutulan anahtarın noktası olarak işlevini ve kavramanın anahtarın ucuyla bulunduğu sonlandırma noktasını gösterir. Kavrama özellikleri genellikle ergonomiktir, ancak dekoratif olabilir. Philadelphia örneğinde anahtarın kavrama kısmı oldukça ince ve hassas yapılı kıvrık sonlanan süslemelidir. Anahtarın narinliği kilit mekanizmasının işlevselliğinden çok görseelliğine önem verilen bir amaçla kullanıldığını düşündürür. Muhtemelen özel bir bakım kutusunun kilidi olarak işlev görmüş

8 Fishbourne ve Silchester'dan ele geçen buluntulardan yola çıkılarak bu öneride bulunulmuştur. Bk. Pace 2014, 87.

9 Roma tanrılarından Portunus, güvenlik ve geçiş yolları ile ilişkili bir tanrı olarak görünür. Cumhuriyetin ilk günlerinde Portunus onuruna düzenlenen Portunalia festivallerin özel bir yer tuttuğu ve bu festivalde bir sonraki yıl için güvenlik ve iyi şans dileklerinin sunulduğu bilinmektedir. Kült ile ilişkili bilgiler sınırlı olsa da Portunalia festivalinde ateşe anahtar atıldığı bilinir. Burada ateşe atılan kilit ve anahtarlar bronz veya demirden olduklarından Portunalia sona erdiğinde, bunlar tapınağın finansmanı için dökme metal olarak yeniden satılmak üzere toplanmış olabilir. Bk. Pace 2014, 25-27.

10 Thouvenin 1977, 371.

olabilir. Dolayısıyla, güvenlik aracı olmaktan ziyade, lüks kullanımı ifade eden bir buluntudur.

Philadelphia silindir formlu asma kilit, üzerinde küçük anahtarıyla birlikte ele geçen nadir buluntulardandır (fig. 2-3). Bronzdan üretilen Philadelphia buluntusu, dört parça halinde ele geçmiştir¹¹. Kilit kutusu ile menteşenin birleştiği pim demirdendir (fig. 3a). Yüzey korozyonludur. Silindir formlu küçük dairesel kilit gövdesinin ön yüzünde dört çivi deliği bulunur. Bu çivi deliklerinin çevresinde iç içe geçmiş iki daire bezemesi vardır. Ön yüz çarkla iç içe geçmiş iki adet konsantrik daire ile bezenmiştir. Kilidin arka yüzünde içinden çivilerin çıktığı delikli kısım vardır. Bu dört adet çivi deliğinin olduğu yüzde T şeklinde açıklık bulunur (fig. 3g) . Bu açıklık anahtar deliğidir. Yine aynı ön yüzde her kilitte rastlanmayan dikdörtgen şeklinde bir açıklık daha görülür. Kilitlerde bu açıklığın, tam karşısında kilit köprüsünün sürgü bölümünün geçmesi için oluşturulan bir alan olduğu önerilmektedir¹². Arka yüz ile ön yüzü birbirine bağlayan silindir formlu levha parçası eğilmiştir (fig. 3b-f). Arka yüzde hareketli bir menteşe ve pimi bulunur. Bu kısımdan dışarı doğru uzanan iki parça vardır. Küçük boyutlu uca doğru sivrilen üçgen gövdeli küçük anahtarın sapı spiral şeklinde kıvrık süslemelidir (fig. 3d-h). Silindirik gövdenin içinde anahtar ile hareket edecek olan kilit köprüsü ve mekanizma eksiktir. Zaten benzer örneklerin de iç kısmı ahşaptır. Buluntu, silindir kısmın üzerinde bulunan süslemesi ve anahtarına kadar tüm detayları ile tipik bir Roma İmparatorluk Dönemi silindirik asma kilididir.

Asma kilitler “manivelalı mekanizma”ya sahip olanlar ve “zembekli mekanizma”ya sahip olanlar olarak iki farklı tip gösterir. Zembekli olanlar daha büyük boyutludur. Kilit mekanizması, kilit kutusunun iki ucunda hareketli zembeklerin bulunduğu kilit diline geçirilerek, içeri itilmesi ve kilidin sabitlenmesi prensibi ile çalışır¹³. Bu tipin benzer örnekleri geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Philadelphia örneği, daha küçük boyutlu olan ve içinde daha komplike bir mekanizmaya sahip “manivelalı mekanizmalı” bir kilittir. Bu kilitler, kilit içinde bulunan dişlilerin anahtar ile kaydırılarak kilidin sabitlenmesi prensibi ile çalışır. Kilit içinde bulunan bu dişli çarkların hareketi, günümüzde bisiklet kilidi olarak kullanılan asma kilit formunun öncülü olarak düşünülebilecek bir mekanizmaya sahiptir. Çoğu örnekte bu iç kısmı tespit etmek oldukça güçtür çünkü birbirine kaynamış parçaların x-ray görüntülemeleri dışında tespiti zordur ve birçok örnekte de bu iç kısım ahşaptır. Philadelphia örneğinin iç mekanizması da, buluntu toprak altından dağınık halde ele geçtiği için tespit edilememiştir.

X-ray görüntülemesi yapılan örnekler bu tip kilitlerin çalışma prensibini açıklamamıza yardım etmesi açısından önemlidir. Radyografi ile elde edilen bilgilere göre manivelalı mekanizmanın civatasını, yayını ve koruyucusu gibi metal parçalar

11 Buluntunun ölçüleri: Levha (Fig. 2d) Uz.: 6,5 cm Gen.: 1,1 cm Ağırlık: 0,84 gr Ön çap (Fig. 2e):1,9 cm Ağırlık: 2,17 gr ; Arka çap (Fig. 2c): 1,9 cm Ağırlık: 5,02 gr ; Anahtar (Fig. 2f) Uz.: 2,2 cm Gen.: 1,1 cm Ağırlık: 0,90 gr Toplam Ağırlık: 8,89 gr.

12 Waldbaum 1983, 70.

13 Manning 1985, 95-96.

görüntülenebilir. Asma kilidi kapatmak için, zincirdeki son bağlantı asma kilidin dairesel kapaklarına açılan deliklere birbirine bakacak şekilde yerleştirilir. Anahtarın dönüşü, bağlantıya geçen cıvata hareket ettirir ve kilitler. Yay, cıvata kapalı konumda tutar. Anahtar perçinlerin konumu nedeniyle tamamen dönmeyebilir ve açık konumdaysa asma kilitten çıkarılamaz. Asma kilit açıldığında, anahtarın dişleri cıvataadaki açıklıklardan geçer ve yayı bir kenara iter. Anahtarın daha fazla döndürülmesi, zincir halkasını serbest bırakan cıvata geri iterek açar¹⁴.

Görüldüğü üzere, kazılarda ele edilen silindirik asma kilitlerin tanımı ve değerlendirmesi, gerek malzemenin metal olması gerekse mekanizmasının karmaşıklığı nedeniyle oldukça güçtür. Silindirik asma kilitlerin, görsel olarak betimlenmesi bu anlamda bizim için önem taşır: Metz (Fransa)'de bulunan ve İS 2. yüzyıla tarihlenen "Caratillus'un mezar steli" (fig. 4) üzerinde yer alan silindirik kilit betimleri, silindirik asma kilidin bir plastik eser üzerinde betimlendiği nadir bir örnektir ve aksamın anlaşılmasında önemli bir rol oynar. Sahnedeki silindirik kilitlerin üçünde de, kilit kutusuna bağlı olarak iki ucunda birer halka ve bu halkalardan birisine bağlı uzun bir zincir bulunmaktadır. Bu eser ayrıca Roma İmparatorluk Dönemi'nde bu tip kilitlerin üretimini ve bunu bilen ustalara önem verildiğini göstermesi açısından da oldukça ilginçtir. Alınlık kısmı kırık mezar stelinde alınlık altında bir de yazıt bulunmaktadır ve yazıttan anlaşıldığı üzere bu mezar steli kilit üretiminde uzmanlaşmış bir satıcıya aittir¹⁵.

Analoji

Silindirik asma kilitler, kilit mekanizmasında gelinen belli bir gelişmişliğin göstergesi olan özel buluntulardır. Asma kilitler Roma İmparatorluk Dönemi'nde icat edilmiştir. İS 1. yüzyıl içerisinde Roma'nın doğusunda da örnekleri görülmeye başlandığından, formda farklılık gösteren ancak mekanizma prensibi aynı olan bu kilitlerin en erken nerede ortaya çıktığının tespiti şimdilik güçtür.

Manivelalı mekanizma için tasarlanmış silindirik asma kilitler Küçük Asya'da bugüne kadar yalnızca iki kentte ele geçmiştir: Sardeis ve Zeugma. Bunlardan Sardeis buluntusu olan beş örneğin üçü form olarak silindirik asma kilit olsa da, gövde kısmı "varil formu" olarak adlandırılan kilidin ön ve arka yüzünün aradaki gövde ile bir bütün olarak üretilmiş olanlardandır. Bunlar kabaca Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir¹⁶. Diğer iki örneğin ise kondisyonu kötü durumdadır ve yuvarlak formu ile mekanizmaya ait çok az bulgu dışında değerlendirilmesi güçtür¹⁷. Bu buluntular

14 Dieudonné-Glad, v.d. 2013, 131.

15 Elsen - Paulke 2014, 612. Abb 2: Merkezde yer alan erkek figürün elinde bulunan bir asma kilit ve bir çekiç, sol kolu tarafından vücuda bastırılır. Figürün her iki yanında birer silindirik asma kilit kabartması bulunur. Yazıtı: "CARATULLIO CINTUSSI FILIO / NEG(otiatori) ARTIS CLOSTRARIAE H(eres) / P(onendum) C(uravit)", Çilingir satıcısı Cintussus'un oğlu Caratillius için, onun mirası bu anıtın yapılmasını sağlamıştır.

16 Waldbum 1983, 70, Plate 23, 365-367; Crawford 1990, 70-73.

17 Waldbaum 1983, Plate 24, 376.378.

da yine kabaca Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiştir. Bilindiği üzere Sardeis'te "Kilitçi Dükkanı" veya "Hırdavat Dükkanı" olarak adlandırılan alandan yüzlerce kilit aksanı ve anahtar ele geçmiştir¹⁸. Bu bağlamda Bizans Dönemi tabakasında yer alan bu dükkanlardan Roma İmparatorluk Dönemi'nde kullanımı olduğu bilinen silindir formu asma kilitlerin de gelmesi şaşırtıcı değildir. Ancak bunların hiçbiri, üzerinde anahtarı ile bulunmamıştır. Restorasyon ve konservasyonu yapılmayan bu kilitlerin detayları hakkında çok az bulguya ulaşılmıştır.

Küçük Asya'dan bir diğer silindirik asma kilit ele geçen merkez ise Zeugma'dır. Zeugma'dan yedi silindirik asma kilit ele geçmiştir ve bunlardan üçü Philadelphia örneğinde olduğu gibi anahtar döndürülerek çalıştırılmak üzere tasarlanmıştır¹⁹. Bunlar, İS 2. yüzyılın ikinci yarısındaki yangın seviyelerinden gelir. Demir asma kilitler, birinci halkası bir yuva yoluyla asma kilit yuvasına sokulan kısmen korunmuş bir zincir ile donatılmıştır²⁰. Aralarında Philadelphia buluntusuna oldukça benzer olan buluntu, içindeki mekanizma ile kaynamış olarak ele geçmiştir ve x-ray görüntüleme yapılmamıştır²¹. X-ray görüntülemesi yapılan örnekte ise silindirik gövdenin içinde bulunan kilit mekanizması detaylı olarak görüntülenmektedir²². Zeugma örneklerinin tamamı anahtarsız olarak ele geçmiştir²³. Bu silindirik asma kilitlerden ikisinin ele geçtiği yangın tabakası Sasani saldırısı ile ilişki kurularak İS 252-253'e verilmiştir²⁴.

Asma kilitlerin Küçük Asya'daki nadir örnekleri dışındakiler ağırlıklı olarak Britannia, Germania ve Gallia'da bulunur. Asma kilitlerin bu bölgedeki yaygınlığı, Roma'nın batı sınırında taşınabilir güvenliğin gerekliliği ile açıklanabilir²⁵. Tekil buluntular dışında en kapsamlı buluntu grubu Augusta Raurica'dandır. Kentin farklı noktalarından 15 adet silindir formu asma kilit ele geçmiştir²⁶. Ele geçen örneklerin çoğunda kilit bir zincire bağlıdır. Philadelphia örneğinde hareketli bir çift çubuğa ekli- dir. Bu durum diğer benzer örneklerinde tespit edilmemiştir. Buradan gelen ilk buluntu, kontekste göre İS 3. yüzyılın üçüncü çeyreğine²⁷, aynı alandan ele geçen bir başka

18 Bunlardan "Kilitçi Dükkanı" veya "Hırdavat Dükkanı" olarak adlandırılan E10'un kilit satışında ve belkide tamirinde uzmanlaşan bir dükkan olduğu önerilmektedir. Buradan ele geçen seramik potalarının da metal eritme/ısıtmada kullanılmış olduğu aktarılmaktadır. Bk. Crawford 1990, 73.

19 Dieudonné-Glad v.d. 2013, Planche 22, 683-685.

20 Dieudonné-Glad v.d. 2013, 131.

21 Khamis 2013, 93.127, Fig. 64.

22 Dieudonné-Glad v.d. 2013, 131 Planche 22, 684.

23 Dieudonné-Glad v.d. 2013, 130.

24 Khamis 2013, 93.127, Fig. 64; Dieudonné-Glad v.d. 2013, 130. Alliano yerleşiminden bir adet demir silindirik asma kilit bulunmuştur. Henüz yayın aşamasında olan bu buluntunun bir arada geldiği eserler İS 3.-4. yüzyıllara tarihlendirilmektedir. Buluntunun bilgilerini şahsımla paylaşan Prof. Dr. Daniş Baykan'a teşekkürlerimi sunarım.

25 Pace 2014, 84.

26 Bu tip kilitlerin çalışma prensibi ile rekonstrüksiyonunun detaylı çizim ve fotoğrafları içeren çalışma için bk. Furger v.d. 1990, 161-163.

27 Furger v.d. 1990, 153. Abb. 2, Nr. 1.

silindirik asma kilidin bulunduğu kontekst İS 1.-3. yüzyıllara²⁸, bir başka örnek ahşap koru ile ele geçerek İS 2.-3. yüzyıllara²⁹, diğer benzer örnek İS 2. yüzyılın ikinci yarısı ile İS 3. yüzyılın üçüncü çeyreği arasında tarihlenmektedir³⁰. Antoninus Pius zamanına, İS 156/157 yıllarına ait bir sikke ile bulunan bir başka benzer örnek de İS 2. yüzyılın ikinci yarısı ile İS 3. yüzyılın ilk yarısına verilmektedir³¹. İS 3. yüzyıl kompleksinden gelen buluntu da benzer bir örnektir³². Aynı alandan gelen bir örnek İS 3.-4. yüzyıla³³, diğer iki örnek ise İS 3. yüzyılın 3. çeyreğine tarihlenmektedir³⁴. Saalburg'daki Roma Kalesi'nden ele geçen çok sayıda kilit arasında iki adet silindirik kilit örneği de vardır³⁵. Vicus von Mamer / Bartringen'den ele geçen korunmuş bir silindirik asma kilit bulunmaktadır ve bu buluntu demirdendir³⁶. Anahtarsız olarak ele geçen bu örnek yoğun korozyona uğramıştır ve sürgülü cıvatalara sahip döner kilitli iç mekanizması x-ray görüntüleme ile elde edilmiştir³⁷. İS 3. yüzyıla tarihlenen oldukça büyük boyutlu olan bu örnek hem kullanılan malzemesi hem de boyutu nedeniyle Philadelphia buluntusuna göre farklı amaçlarla kullanılmış olmalıdır. Demirden yapılmış silindirik asma kilitlerin benzer bir örneği Gallia'dandır. Bu örnek kilidin yalnızca iç mekanizmasını göstermektedir ve İS 2.-3. yüzyıllara tarihlenen askeri konteksten ele geçmiştir³⁸. Benzer örnekler arasında bugüne kadarki belki de en iyi korunmuş örnek Fransa'nın kuzeydoğusundan, Horbourg-Wihr'den ele geçen silindirik asma kilittir. Demirden üretilerek bronz perçinlerle dekore edilmiş asma kilit, üzerine bir zincirin sabitlendiği kapalı silindirik bir kutudan oluşur³⁹. Anahtarı içinde kaynamış halde bulunan örnek x-ray görüntülemesi yapılarak kilit mekanizması hakkında bilgi elde edilmiştir⁴⁰. Bu buluntu da İS 2.-3. yüzyıllara tarihlendirilmiştir⁴¹.

Furger, Werner ve Silvio tarafından hazırlanan silindir asma kilitlerin yayılım haritasına bakıldığında, benzer buluntuların Avrupa'daki kontekstlerden ele geçtiği ve bunlardan tarihlenebilenlerin İS 1. yüzyıldan başlayarak 3. yüzyılın sonuna kadar dağılım gösterdiği anlaşılmıştır⁴². Bu yayılım haritasından yirmi yıl sonra elde edilen

28 Furger v.d. 1990, 154. Abb. 2, Nr. 3.

29 Furger v.d. 1990, 155. Abb. 3, Nr. 5.

30 Furger v.d. 1990, 156. Abb. 8, Nr. 7.

31 Furger v.d. 1990, 156. Abb. 9, Nr. 8.

32 Furger v.d. 1990, 158. Abb. 10, Nr. 9.

33 Furger v.d. 1990, 159. Abb. 13, Nr. 12.

34 Furger v.d. 1990, 159. Nr. 13.-14.

35 Jacobi 1897, Fig. 76, 22-23.

36 Elsen – Paulke 2014, Abb 2.

37 Elsen – Paulke 2014, 615.

38 Higelin – Schnitzler 2017, 164, Fig. 36, Inv. 6108-MFE-1074-3.

39 Higelin 2016, Fig.1.

40 Higelin 2016, Fig.2-3.

41 Higelin 2016, 11.

42 Yayılım haritası ve tarihleme önerileri ile buluntuların referansları için bk. Furger v.d. 1990, 166-168, Abb. 23.

yeni buluntu ve bulgulara göre güncellenmiş yeni haritada da Avrupa'da çeşitli noktalarda 83 silindirik asma kilit bulunmaktadır ve bunlar İS 2.-3. yüzyıllara tarihlenir⁴³. Manivelalı asma kilitlerin köşeli formluları sayıca çoktur⁴⁴, silindirik olanlar ise yukarıda anılan örneklerle sınırlıdır. Analogik karşılaştırmaların Roma İmparatorluk Dönemi askeri kontekstlerinde yoğunluk göstermesi ise dikkat çekicidir.

Kontekst ve Tarihleme

Analoji göz önüne alındığında silindirik asma kilitlerin İS 2. yüzyıldan itibaren görülmeye başlandığı⁴⁵ ve İS 4. yüzyıla kadar kullanımının devam ettiği, yoğun olarak ise İS 3. yüzyılda kullanıldığı görülür. Philadelphia'nın nekropol alanındaki çukurdan birçok farklı mazleme ile birarada gelen⁴⁶ ve bu çalışmanın konusunu oluşturan buluntunun da, İS 1. yüzyılın ilk yarısından İS 3. yüzyılın ikinci yarısına kadar uzanan buluntular arasından geldiği anlaşılmaktadır. Buluntuların çukura planlı dizilimi ve ardından çukurun kapatılması İS 3. yüzyılın ortalarında bölgede büyük bir yıkıma sebep olan Şapur'un seferi (İS 260) ile bağlantılı olmalıdır⁴⁷. Çukur kapatıldıktan sonra alanın nekropol olarak kullanımı ise uzun bir dönem devam etmiştir. Çevredeki kaya mezarları bunu göstermektedir.

Bu bağlamda makalenin de konusunu oluşturan silindirik asma kilidin geldiği alan, kentin tarihsel gelişimi ile birlikte değerlendirildiğinde, Antoninus Pius Dönemi'nde (İS 138-161) Philadelphia'nın içinde bulunduğu bölge olan Isauria'nın, Lykaonia ile birlikte Cilicia Eyaleti'ne devredilmesi süreci ön plana çıkar⁴⁸. Nitekim Cilicia Eyaleti genişleyerek özellikle İS 2. yüzyılın ortalarında ve ikinci yarısında önemi artar ve imparatorluk sınırlarında görülen refah dönemi bu bölge için de etkili olur⁴⁹. Bölgede yıkımın başlaması ise Şapur'un seferiyle ilişkili olarak İS 3. yüzyılın ikinci yarısıdır.

Sonuç olarak hem yukarıda yapılan analogik karşılaştırmalar hem de kontekst değerlendirmesi ile Philadelphia buluntusu silindirik asma kilidin İS 2.-3. yüzyıllara verilmesi mümkündür. Küçük Asya'dan bugüne kadar yalnızca Zeugma ve Sardeis'ten ele geçen bu tip silindirik asma kilitler Roma İmparatorluk kilit ustalığında önemli bir yeri olan nadir buluntulardandır.

Philadelphia'dan üzerinde anahtar ile birlikte ele geçen silindir formlu manivelalı

43 Güncellenen yayılım haritası ve tarihleme önerileri ile buluntuların referansları için bk. Elsen – Paulke 2014, Tafel 2.

44 Fishbourne'ın ele geçen bir adet dörtgen asma kilit demirdendir ve x-ray görüntülemesi yapılan buluntunun iç kısmındaki korunan manivela mekanizmasını göstermesi açısından önemli bir örnektir. Bk. Manning 1971, 140-142, Fig. 65.

45 Konteksti belli olan buluntular arasında İS 2. yüzyıl öncesine tarihlenen bir örnek bulunmamaktadır. Bk. Higelin 2016, 10.

46 Başka yayınların konusu olan bu buluntular farklı seramik formları, sikkeler, cam ve kemik buluntular ile büstlerden oluşmaktadır.

47 Dodgeon – Lieu 1994, 49-50.

48 Ramsay 1960, 418.

49 Ergin 2009, 21-22.

kilit, sofistike yapısı ve çok sayıda ayrı parçanın karmaşık bir şekilde bir araya gelecek oluşturduğu bütün ile Roma kilit işçiliğinin ulaştığı aşamaya bir kez daha dikkat çeken bir buluntudur. Oluşturulan tipolojiye, burada ele alınan üzerinde anahtar ile ele geçmiş olan nadir buluntunun eklenmesi de, koleksiyonlardaki kilitlerin sınıflandırılmasına ve alan metodolojisinin oluşturulmasına katkıda bulunabilir.

Bibliyografya ve Kısaltmalar

Antik Kaynaklar

Lucianus, Alexandros, Yeudomautiox

The Works of Lucian of Samosata (çev. H. W Fowler – F. G. Fowler), Oxford.

Modern Kaynaklar

- Aşkın v.d. 2016 Aşkın, E. – Yıldız, A. – Ergürer, H. E. – Körsulu, H. – Kurt, M. – Alkan, M., “Philadelphia (Ermenek/Gökçeseki) Kazısı 2015”, *Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri* 14, 357-361.
- Canlı 2019 Canlı H., Isauria'daki Philadelphia (Gökçeseki) Metal Buluntuları. Mersin Üniversitesi Yayınlanmış Doktora Tezi, Mersin.
- Crawford 1990 Crawford, J. S., *The Byzantine Shops at Sardis, Archaeological Exploration of Sardis Monograph 9* (ed. G. M. A. Hanfmann – J. A. Scott), London.
- Dieudonné-Glad v.d. 2013 Dieudonné-Glad, N. – Feugère M. – Önal, M., “Zeugma V Les Objets”, *Travaux De La Maison De L'orient Et De La Méditerranée N° 64 Série Recherches Archéologiques*, Paris.
- Dodgeon – Lieu 1991 Dodgeon, M. H. – Lieu, S. N. C., *The Roman Eastern Frontier and the Persian Wars (AD 226-363)*, London/Newyork.
- Elsen – Paulke 2014 Elsen, J. M. – Paulke, M. “Zwei römische Dosenschlösser aus dem Vicus von Mamer/Bartringen (Luxemburg)”, *Archaeologia Mosellana Tome 9*, 611-626.
- Ergin 2009 Ergin, G., Anadolu'da Roma hâkimiyeti: İsyandar, Tepkiler ve Huzursuzluklar. Asia Eyaleti'nin Kuruluşundan (MÖ 129) Iustinianus Dönemi'nin Sonuna Kadar (MS 565), İstanbul Üniversitesi Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul.
- Furger v.d. 1990 Furger, A. R. – Werner, H. – Silvio, F., “Eiserne Vorhängeschlösser aus Augusta Raurica: Untersuchungen zu ihrem Aufbau und ein Rekonstruktionsversuch”, *Jahresberichte aus Augst und Kaiseraugst* 11, 153-170.

- Higelin 2016 Higelin, M., “Un Remarquable Cadenas Découvert Dans un Dépôt du 3e siècle à Horbourg-Wihr”, *Bulletin de la Société d’histoire et d’archéologie de Colmar* 52, 7-13.
- Higelin – Schnitzler 2017 Higelin, M. – Schnitzler, B., “Les multiples facettes de la vie quotidienne gallo-romaine. In *Vivre à Koenigshoffen à l’époque romaine*”, Un quartier civil de Strasbourg-Argentorate du Ier – IVE siècle après J.-C. Catalogue d’exposition, 142-167.
- Hild – Hellenkemper 1990 Hild, F. – Hellenkemper, H., *Kilikien und Isaurien*, TIB 5, Wien.
- Jacobi 1897 Jacobi, L., *Das Römerkastell Saalburg bei Homburg vor der Höhe: Homburg vor der Höhe, Homburg*.
- Khamis 2013 Khamis, E., “Copper Alloy Objects”, *Excavations at Zeugma* (ed. W. Aylward), California, 93-166.
- Magie 1950 Magie, D., *Roman rule in Asia Minor: To the end of the third century after Christ*, Princeton.
- Manning 1971 Manning, W. H., “Iron Padlock”, *Excavations at Fishbourne 1961-1969* (ed. B. Cunliffe), 140-143.
- Manning 1985 Manning, W. H., *Catalogue of the Romano-British iron tools, fittings and weapons in the British Museum*, London: British Museum.
- Pace 2014 Pace, T., “A Typology of Roman Locks and Keys. Southwestern Baptist Theological Seminary”, Unpublished PhD Thesis, Texas.
- Ramsay 1960 Ramsay, W. M., *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası* (çev. , İstanbul.
- Ruge 1938 Ruge, W., “Phladelphia (2)”. *RE* XIX/2, 2093-2094.
- Still 1995 Still, M. C. W., *Roman Lead Sealings Vol. I*, University College London Institute of Archaeology Published PhD Thesis, London.
- Thouvenin 1977 Thouvenin, A., “Éléments de serrurerie romaine. La serrure de Grand et les clefs à pannetons coudés à l’équerre”, *Revue archéologique de l’Est et du Centre-Est*, t. 28, fasc. 3-4, 371-375.
- Waldbaum 1983 Waldbaum, J. C., *Metalwork from Sardis: The Finds Through 1974*, Cambridge.

Fig. 1 Philadelphia kazı alanı.

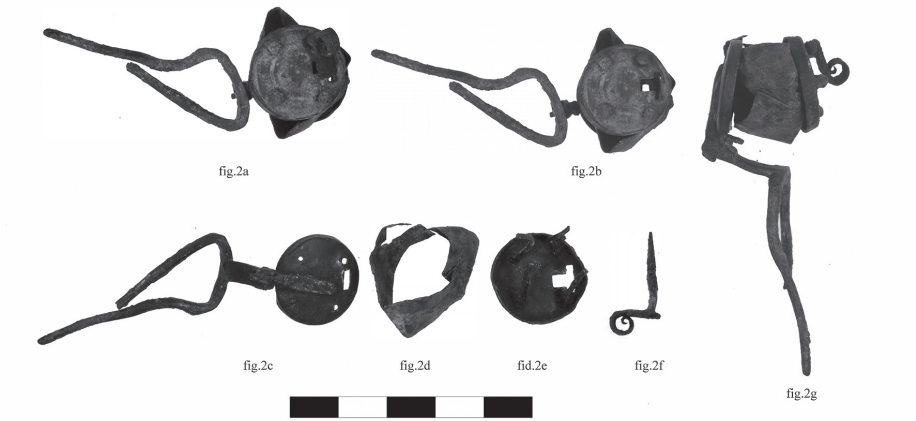

Fig. 2 a. Silindirik asma kilidin anahtarı yuvasında olarak bir araya getirilmiş halinin profilden görseli. b. Silindirik asma kilidin anahtarsız olarak bir araya getirilmiş hali c. Kilit arka yüz ve menteşesi d. Kilit ön yüz ve arka yüzü birleştiren silindirik formlu levha e. Kilit ön yüzünün çivilerinin de görüldüğü iç cephesinden görseli f. Kilde ait anahtarın profilden görseli g. Silindirik asma kilidin anahtarı yuvasında olarak bir araya getirilmiş halinin profilden görseli.

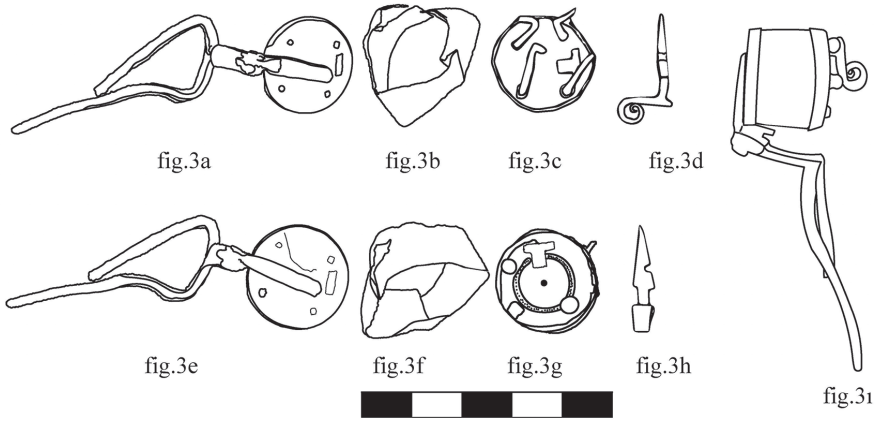

Fig. 3 Kilit arka yüz ve menteşesi çizimi b. Kilit ön yüz ve arka yüzü birleştiren silindirik formlu levhanın çizimi c. Kilit ön yüzünün çivilerinin de görüldüğü iç cephesinden çizimi d. Kilide ait anahtarın profilden çizimi e. Kilit arka yüz ve menteşesinin önden çizimi f. Kilit ön yüz ve arka yüzü birleştiren silindirik formlu levhanın çizimi g. Kilit ön yüzünün çizimi h. Kilide ait anahtarın cepheden çizimi ı. Silindirik asma kilidin anahtarı yuvasında olarak bir araya getirilmiş halinin profilden çizimi.

Fig. 4 Caratillus'un mezar steli, La Cour d'Or: Metz Müzesi, Env. No.: 75-38-68. Higelin 2016, Abb. 1.